

Helse i plan 28 - 29 mai 2008.

FAKTAARK MEDVIRKNING

Dette er en oppstilling over viktige begrep knyttet til samarbeid og medvirkning i planprosesser, med sammenheng til eksempler som blir brukt disse to dagene:

MEDVIRKNING

Hva er egentlig medvirkning? Hva betyr det å medvirke til forskjell fra å delta? Hva er gradene av medvirkning som mange refererer til?

Medvirkning i plansammenheng betyr at folk får anledning til å delta formelt i fysisk planlegging fra et tidlig tidspunkt i planleggingsprosessen. Det handler om å gi informasjon og motta informasjon og synspunkter.

I Planlovutvalgets første utredning er medvirkning definert slik:

”Med medvirkning menes enkeltpersoners og gruppers rett til å kunne delta i og påvirke beslutningsprosesser. Medvirkning betyr at innbyggerne i et samfunn er med på selv å planlegge sin framtid”

I helsesammenheng er begrepet brukermedvirkning mye brukt, bl a i forbindelse med opptrappingsplanen. Personer med helsebakgrunn har som følge av dette kompetanse som kan nyttes i plansammenheng.

Det er forskjellige grader av medvirkning, som sier noe om den funksjonen den medvirkende kan ha, eller gis av den som inviterer.

Dette er Arnsteins opprinnelige stige for medvirkning ble beskrevet i 1969 – og er siden retolket og forenklet av andre

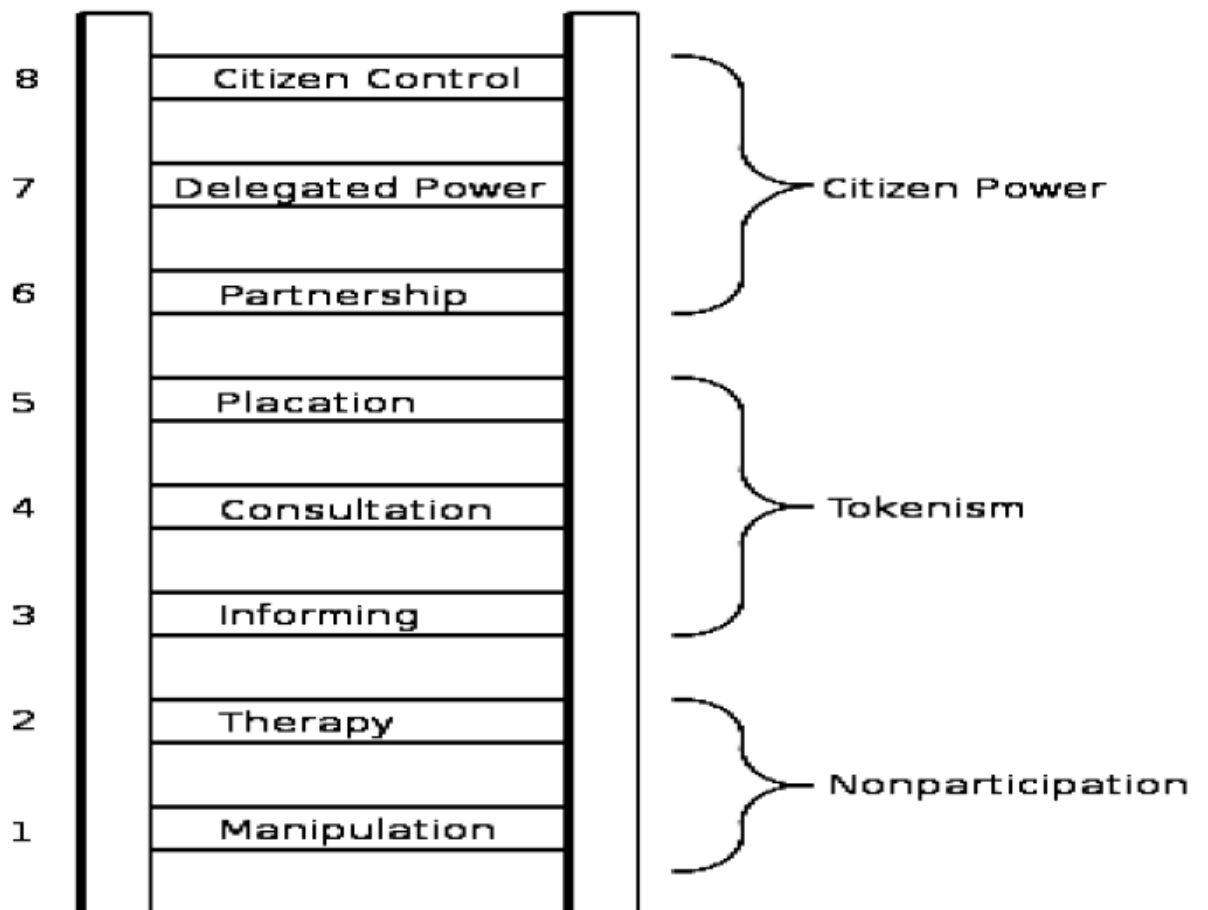
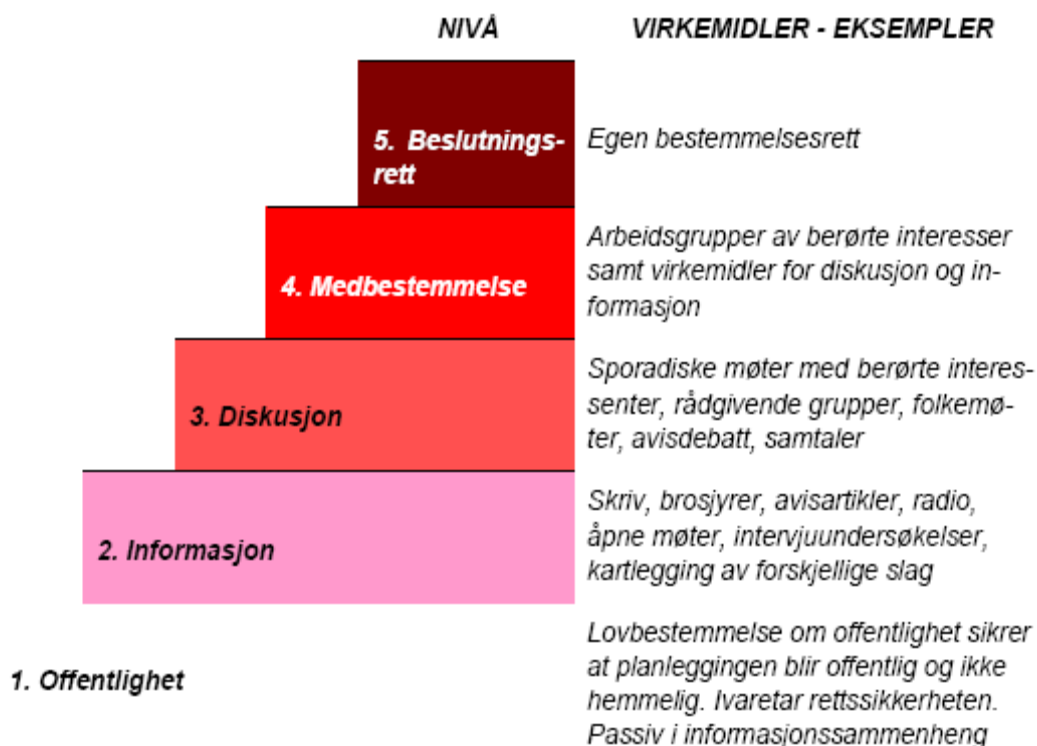

Fig 1. Arnsteins "The ladder of citizen participation". Viser de åtte trinnene av medvirkning.

En forenklet modell av stigen er gjort av Tore Sager:

Tore Sager har omsatt og forenkelt Arnsteins stige slik:

Figur 10 Medvirkningsstigen etter Sager

Hva som er viktig, er å være klar over hvilket nivå en er på, hva en inviterer til og ha en viss forestilling om de medvirkendes forventninger. I løpet at et planprosjekt kan medvirkningen ha forskjellig karakter. En kan bevege seg på trappa, avhengig av hvor i planleggingen en befinner seg.

Litteratur:

Andvig, E: Brukermedvirkning i psykiatrien, rapport 9/2005 HIVE s 18 - 25

Larsen, Mona H: Medvirkning – hvor langt har vi kommet? Studentarbeid UMB 2005

<http://www.umb.no/ilp/publikasjoner/publikasjoner-utv-stud.pdf>

INTERESSENER

Fra amerikansk/engelsk: stakeholder. De som har en interesse knyttet til et tiltak eller som får konsekvenser som følge av et tiltak. Noen skiller mellom direkte berørte og de som f eks bor et kvartal unna, men som vil merke resultater av tiltaket.

Erfaringsmessig har det vært vanskelig å få med seg deltakere som ivaretar barn, eldre og næringsliv i medvirkningsprosesser.

TYPER MEDVIRKNING – ARENAER

Det er tiltakshaver eller planplanmyndighet som ofte tar initiativ til og har ansvaret for hvilke arenaer som benyttes. Ut fra min erfaring er det viktig å vite hva en skal sitte igjen med eller hente ut av medvirkningen før en bestemmer hvilken type møte en gjennomfører. Møtetyperne finner en igjen i Arnsteins eller Sagers modeller for medvirkning. Aktuelle arenaer kan være: Informasjonsmøter – møter med anledning til innspill – ”åpen kontordag” – avis/radio/tv - nettsider – idédugnader – verksted.

HANDLINGSROM

Det er viktig å avklare hva en gir deltakere i ulike møter og seminarer anledning til **egentlig** å jobbe med. Vi snakker her om muligheten til å gi reelle innspill, som blir brukt av planleggere (og beslutningstakere). Erfaringer tilsier at det er viktig å hente inn den informasjon mange lokalkjente har om et område.

GRUPPEDANNELSER

To hovedformer: Heterogene grupper der en søker størst mulig forskjellighet mellom deltakerne – dog slik at de har evne eller vilje til å fungere sammen. Homogene grupper der en eller annen fellesnevner binder ei gruppe sammen. Det kan være fagbakgrunn, stedstilhørighet, jobbområde og f.eks. kjønn. Brukes for å få fram nyanser og mangfold, og for å gi muligheter for dialog mellom gruppemedlemmer.

Gruppestørrelsen er viktig ramme for hvor godt en gruppe kan fungere. De fleste mener 5 – 7 medlemmer er det rette antallet. Noen fungerer godt med 4, andre med 8.

For å få en gruppe som samhandler, er det viktig at møtet mellom ukjente gruppemedlemmer styres fra prosesslederen slik at de får anledning til å bli litt kjent – ikke bare diskutere et tema eller produsere løsninger.

DOKUMENTERE INNSPILL – UTSTYR FOR Å SETTE FOTAVTRYKK

Det som gis innspill om, bør dokumenteres og sendes tilbake til deltakerne både for å avkvitte deres bidrag – og vise at innspillene tas så på alvor at de skrives opp eller tegnes inn. Den aller enkleste formen, er å skrive av flippovere, ta bilder av tegninger og legge informasjonen tilgjengelig for deltakerne, som en kollektiv kladd.

VERDIER SOM GRUNNLAG

Grunnlaget for et ønske om å invitere til medvirkning, må være djupere begrunnet enn som rituell handling. I vegvesenet har vi verdier som legitimerer og kravsetter hvordan vi møter omverdenen – også i plansaker: Gjennom åpenhet, tillit og i et læringsperspektiv.

ROMMET FOR MEDVIRKNINGSMØTER OG PLANLEGGING

”Hvordan kan en planlegge samfunnet uten å kunne se det?” bruker en kollega som syretest på at rommet har vinduer mot verden – og dermed gode lysforhold. Luft og lys er viktig, det samme er fravær av forstyrrende lyder og tilstrekkelig rom rundt bord og arbeidsplass. Når alle gruppene skal arbeide i samme rom, er det viktig med små bord, slik at det er lett å høre det som sies. Avstanden mellom gruppene må være min en meter.

LITTERATUR SOM GIR EN VISS OVERSIKT OVER TEMAET:

Levin M og Klev Forandring som praksis. Fagbokforlaget 2002

Weisbord M og Janoff: Future Search. Berrett-Koehler 1995

Farner, A: Verksted som verktøy i plan- og utviklingsprosesser. Kommuneforlaget 2003

Amdam J og Amdam: Kommunikativ planlegging. Det Norske Samlaget 2000

Statens vegvesen – håndbok 229 Kreativitet i veg- og transportplanlegging. 2001

Den som søker, vil finne mange treff på medvirkning. Det kan være interessant å merke seg at på helsesida har begrepet empowerment blitt mye brukt om medvirkning.